Gemeente Amsterdam

Wijksgewijze aanpak lood in de bodem

In deze notitie wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste informatie over de aanpak van lood in de bodem ter plaatse van tuinen.

1 Waarom moeten we in Amsterdam iets doen aan lood in de grond?

Jonge kinderen van 0-6 jaar kunnen gezondheidseffecten oplopen als gevolg van blootstelling aan lood uit de bodem Dit betreft een beperking van de hersenontwikkeling tot maximaal een IQ verlies van 7 punten.
Kinderen worden voornamelijk aan lood blootgesteld doordat ze kleine hoeveelheden grond binnen krijgen. Omdat jonge kinderen nog hand-mondgedrag vertonen en de hersenen nog volop in ontwikkeling zijn, zijn jongen kinderen kwetsbaarder voor de lood in de grond dan oudere kinderen en volwassenen.

Belangrijkste feiten (World Health Organisation, Loodvergiftiging)

- Lood is een giftige stof die meerdere lichaamssystemen aantast en bijzonder schadelijk is voor jonge kinderen.
- Lood wordt in het lichaam verdeeld over de hersenen, de lever, de nieren en de botten. Het wordt opgeslagen in de tanden en botten, waar het zich na verloop van tijd ophoopt. De blootstelling wordt meestal beoordeeld door het meten van lood in het bloed.
- Lood in de botten komt tijdens de zwangerschap in het bloed terecht en wordt een bron van blootstelling voor de zich ontwikkelende foetus.
- Blootstelling aan lood is altijd schadelijk.
- Blootstelling aan lood is te voorkomen.

Bron: https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/lead-poisoning-and-health#:~:text=Lead%20exposure%20can%20have%20serious,intellectual%20disability%20and%20behavioural%20disorders.

2 Oorsprong van lood in Amsterdam

In Amsterdam kun je in veel oudere gebieden van de stad lood in de bodem aantreffen, omdat er veel opgehoogd is met vuile materialen zoals sintels, as, puin en slib. Ook zijn er in Amsterdam veel loodwitmolens aanwezig geweest, waardoor in Amsterdam, net als in Rotterdam en Zaandam de loodwaarden nog meer verhoogd zijn in vergelijking met andere steden en woongebieden in Nederland.

3 Wat kun je doen om blootstelling te voorkomen?

Blootstelling aan lood is eenvoudig te voorkomen. Verreweg de meest effectieve maatregelen om blootstelling van kinderen aan lood tegen te gaan zijn maatregelen die de ouders en verzorgers zelf kunnen nemen:

- ✓ Laat uw kinderen hun handen wassen na het buitenspelen;
- ✓ Was ook zelf uw handen na het tuinieren in eigen tuin en vóór het eten;
- ✓ Kweek groente en fruit in plantenbakken met schone teelaarde;
- ✓ Was zelfgekweekte groenten en fruit grondig;
- ✓ Ga de inloop van grond in huis tegen door schoenen uit te doen voor u naar binnen gaat;
- ✓ Stofzuig regelmatig uw huis, vooral als u of uw kinderen regelmatig met grond aan de schoenen het huis inkomen.
- ✓ Kies voor bodembedekking zoals gras, verharding (bij voorkeur waterdoorlatend) of breng een schone laag grond aan op plekken waar kinderen spelen;
- ✓ Voorkom daarbij wateroverlast door bodembedekking. Kijk voor tips op www.rainproof.nl;
- ✓ Kies voor een zandbak met schoon zand;

Dit zijn bijzonder effectieve maatregelen die eenvoudig zijn uit te voeren en een groot resultaat hebben. Bovendien komen de maatregelen bij veel mensen als natuurlijk en vanzelfsprekend over. Je hoeft niet per se je tuin anders in te richten of de tuin de saneren als er lood in zit. Het risico van lood is al verwaarloosbaar door goed de handen te wassen en voeten te vegen.

4 Waar kun je verhoogde waarden aan lood verwachten in Amsterdam?

Op basis van de bodemkwaliteitskaart, waarin alle metingen uit bodemonderzoeken van de afgelopen 5 jaar zijn verwekt, kun je lood aantreffen in alle gebieden behalve de blauwe in navolgend kaartje. In de groene gebieden worden ook wel verhoogde loodgehalten verwacht, maar in mindere mate.

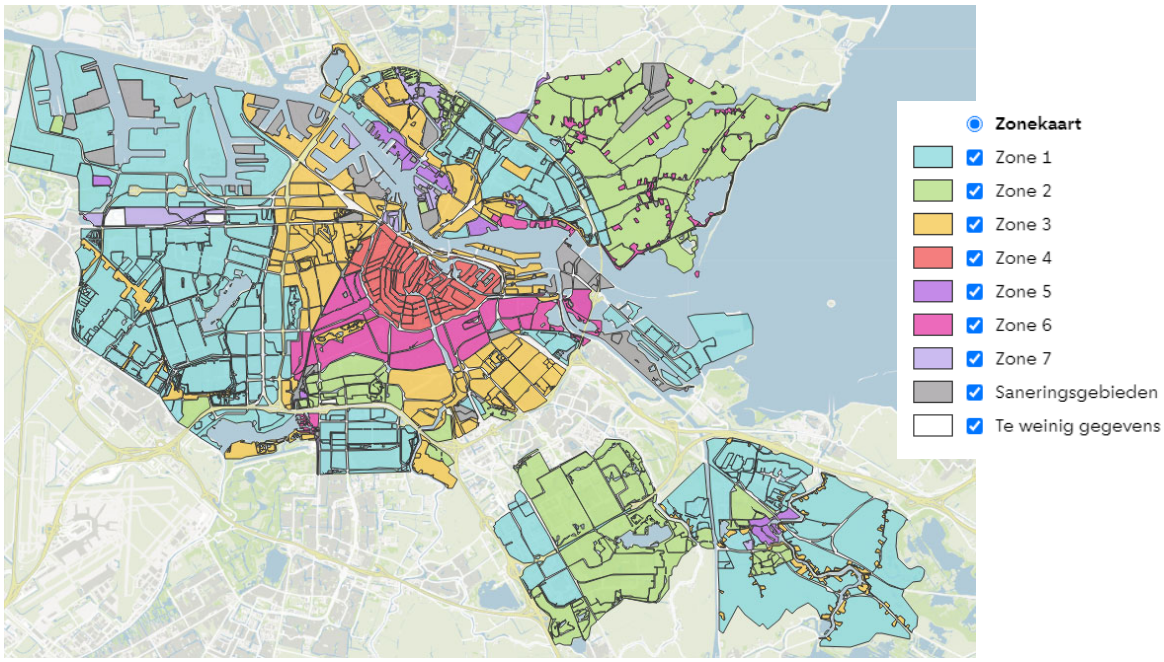

Figuur 1Bodemkwaliteitskaart gemeente Amsterdam

5 Wat is er al gedaan?

Amsterdam werkt niet alleen aan lood in tuinen. Deze acties zijn al uitgevoerd:

- De normen zijn bijgesteld naar een veilig niveau
- De subsidieregeling bodemsanering is aangepast en het budget is verhoogd
- Speeltuinen, schoolpleinen en kinderdagverblijven, zijn onderzocht en er zijn maatregelen getroffen indien nodig.
- Parken en volkstuinen/ moestuinen komen nog aan de beurt

6 Tuinenaanpak

De wijkgerichte aanpak is grotendeels gericht op bewustwording, waarbij mensen worden geholpen om maatregelen te nemen die blootstelling tegen gaan.
Uit onderzoek blijkt dat algemene informatie vanuit de GGD, de gemeente of de Omgevingsdiensten de mensen niet bereikt. Het is dus wel nodig, maar niet voldoende om op de websites informatie te geven. Informatie die op de betrokkenen is gericht is veel effectiever. De wijkgerichte aanpak is er op gericht om tuingebruikers persoonlijk te benaderen en het aantrekkelijk te maken om de informatie te ontvangen. Het middel dat we daarvoor gebruiken is het aanbieden van een bodemonderzoek op kosten van de gemeente.
De aanpak komt er in het kort op neer:

- Per wijk worden de begane grond bewoners met tuin per brief benaderd met informatie over de risico's van lood en het aanbod om een bodemonderzoek uit te voeren;
- De mensen die op het aanbod ingaan krijgen bezoek van het onderzoeksteam dat het bodemonderzoek uitvoert én een gesprek met de tuingebruikers aangaat. Door de gebruikte onderzoeksmethode met XRF meter zijn de voorlopige resultaten direct beschikbaar waardoor adviezen gericht gegeven kunnen worden en ook effectiever zijn. De tuingebruikers krijgen enkele dagen na het bezoek een rapportage per mail met een persoonlijk advies.

De aanpak van tuinen van huurders of particuliere eigenaren is gelijk. Alleen de verantwoordelijkheid voor het maatregelen die getroffen worden op basis vand e uitkomsten van de check zijn anders.

7 Cijfers op een rij

In 77.000 tuinen in heel Amsterdam (exclusief Weesp) is potentieel sprake van risico's door de aanwezigheid van lood in de bodem.
Wij gaan er vanuit dat circa 50% van de tuinen in bezit is bij woningbouwcorporaties.
Uit uitgevoerde checks afgelopen periode heeft circa 15% van de tuinen een te hoge loodwaarde. Op dit moment reageert 5% van de aangeschreven bewoners op het aanbod. Streefpercentage is 20%. Op dit moment wordt gewerkt aan meer aandacht in media en via verschillende andere communicatiemiddelen.

8 Planning

De uitrol over de stad is gestart vanaf september 2022. Er zijn nu ongeveer 300 checks uitgevoerd, met name in Amsterdam-West
De komende 4 jaar willen wij alle inwoners van Amsterdammers met een tuin de mogelijkheid hebben gegeven om een lood in de bodem-check uit te laten voeren.

Tabel 1 Globale planning van de wijksgewijze aanpak

Stadsdeel	Aantal adressen	Aanschrijven van – tot	Opmerkingen
West +herhaling	16590	September 2022 – Juni 2023	
Centrum + herhaling	13052	Augustus 2023 – maart 2024	Beginnen na zomervakantie incl 2 weken kerst
Zuid + herhaling	16647	Maart 2024- december 2024	Inclusief 6 weken zomervakantie
Oost + herhaling	16222	Januari 2025 – september 2025	Inclusief 6 weken zomer vakantie
Noord + herhaling	12136	Oktober 2025 – maart 2026	Inclusief 2 weken kerst
Nieuw West	844	April 2026	
Zuid Oost	957	April 2026	
Weesp		April/mei 2026	Onbekend hoeveel adressen
Nieuw West Herhaling		Mei 2026	
Zuid Oost herhaling		Mei 2026	
Weesp herhaling		mei/juni 2026	

9 Wat adviseren wij de corporaties ter voorbereiding op deze aanpak?

- Beantwoording van mogelijke vragen van huurders in het geval de loodconcentraties verhoogd zijn. (Is door enkele corporaties reeds gedaan)
- Zorg ervoor dat de klantenservice geïnformeerd is
- Neem lood in tuinen mee in renovatieprojecten. (Zou eigenlijk al regulier moeten zijn) Voor eventuele sanering stelt de gemeente subsidie beschikbaar.

10De voordelen van meewerken aan de tuinenaanpak

Het loodprogramma heeft tot doel om jonge kinderen te beschermen tegen de inname van schadelijk lood. Door nu medewerking te verlenen aan dit programma wordt huurders een mogelijkheid geboden om jonge kinderen te beschermen. Dit programma geeft daarmee invulling aan de zorgplicht van de corporaties voor hun huurders.
Het programma wordt geheel uitgevoerd en betaald door de gemeente en vraagt minimale inspanning van de corporaties.
Als er nu niet wordt meegewerkt aan het programma van de gemeente, zou het op termijn een opgave voor de woningbouwcorporaties kunnen worden. Het grote voordeel is verder dat het huidige programma pro-actief is georganiseerd en dat een proactieve aanpak over het algemeen beter werkt dan een reactieve aanpak (bv naar aanleiding van negatieve publiciteit).
Ook geeft het een vreemd beeld om huurders nu geen aanbod te doen en alleen particuliere eigenaren wel een aanbod te doen. Dit zorgt voor sociale ongelijkheid in de stad. Deze sociale ongelijkheid zou voor onrust kunnen zorgen bij huurders van woningbouwcorporaties, zoals dat bijvoorbeeld bij de lodenwaterleidingen is gebeurd.

De regeling staat de regeling open voor alle Amsterdammers. Op dit moment melden huurders zich af en toe aan. Maar hierdoor kunnen er wel al vragen komen over het beleid ten aanzien van lood bij woningbouwcorporatie.